VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Vuoden 2016 talousarvioesitys
Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2016-2019

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 8.10.2015

Keskeistä vuodesta 2016

- Suomen kansantalous supistui v. 2014 0,4%. Kuluvan vuoden kasvu jää vaimeaksi.
- Suomen talous on erittäin vaikeassa tilanteessa. Teollisuustuotannon taso tulee olemaan v. 2017 noin neljänneksen alemmalla tasolla kuin 10 vuotta sitten.
- Suomi menettää edelleen markkinaosuuksia maailmankaupassa. Syynä heikko kustannuskilpailukyky ja vientikysyntä.
- Työllisyyskehitys tulee olemaan heikkoa lähivuodet. Erityisesti pitkäaikais- ja rakennetyöttömien määrä nousee nopeasti.
- Inflaatiopaineet ovat maltilliset.

Kansantalouden kehitys						
ennuste, syyskuu 2015						
	2012	**2013***	**2014***	**2015****	**2016****	**2017****
Bruttokansantuote käyvin hinnoin, mrd. euroa	200	203	205	206	212	218
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	-1,4	-1,1	-0,4	0,2	1,3	1,4
Työttömyysaste, %	7,7	8,2	8,7	9,6	9,4	9,1
Työllisyysaste, %	69,0	68,5	68,3	67,9	68,2	68,4
Kuluttajahintaindeksi, %	2,8	1,5	1,0	-0,1	1,1	1,5
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	1,9	1,9	1,4	0,7	1,0	1,5

Julkinen talous						
keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan						
	2012	**2013***	**2014***	**2015****	**2016****	**2017****
Verot ja sosiaaliturvamaksut, % BKT:sta	**42,7**	**43,8**	**43,9**	**44,5**	**44,2**	**43,9**
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta	**56,1**	**57,6**	**58,3**	**58,8**	**58,2**	**57,6**
Nettoluotonanto, % BKT:sta	**-2,1**	**-2,5**	**-3,3**	**-3,4**	**-2,8**	**-2,4**
— valtionhallinto	-3,6	-3,6	-3,9	-3,1	-2,8	-2,6
— paikallishallinto	-1,1	-0,7	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
— työeläkelaitokset	2,4	1,8	1,7	1,0	1,1	1,1
— muut sosiaaliturvarahastot	0,2	0,0	-0,3	-0,5	-0,3	-0,2
Julkisyhteisöjen velka, % BKT:sta	**52,9**	**55,6**	**59,3**	**62,6**	**64,3**	**65,8**
Valtionvelka, % BKT:sta	**42,0**	**44,3**	**46,4**	**48,7**	**49,9**	**51,2**

Keskeistä vuodesta 2016

- Talousarvioesityksen määrärahat 54,1 mrd. euroa
- Tuloarviot 49,1 mrd. euroa
- Nettolainanotto 5,0 mrd. euroa
- Valtion verotulojen kasvu noin 2 % vuodelle 2015 budjetoituun verrattuna.
- Valtionvelan arvioidaan nousevan 50 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoden 2016 loppuun mennessä.

Valtion budjettitalouden tulot, menot ja tasapaino

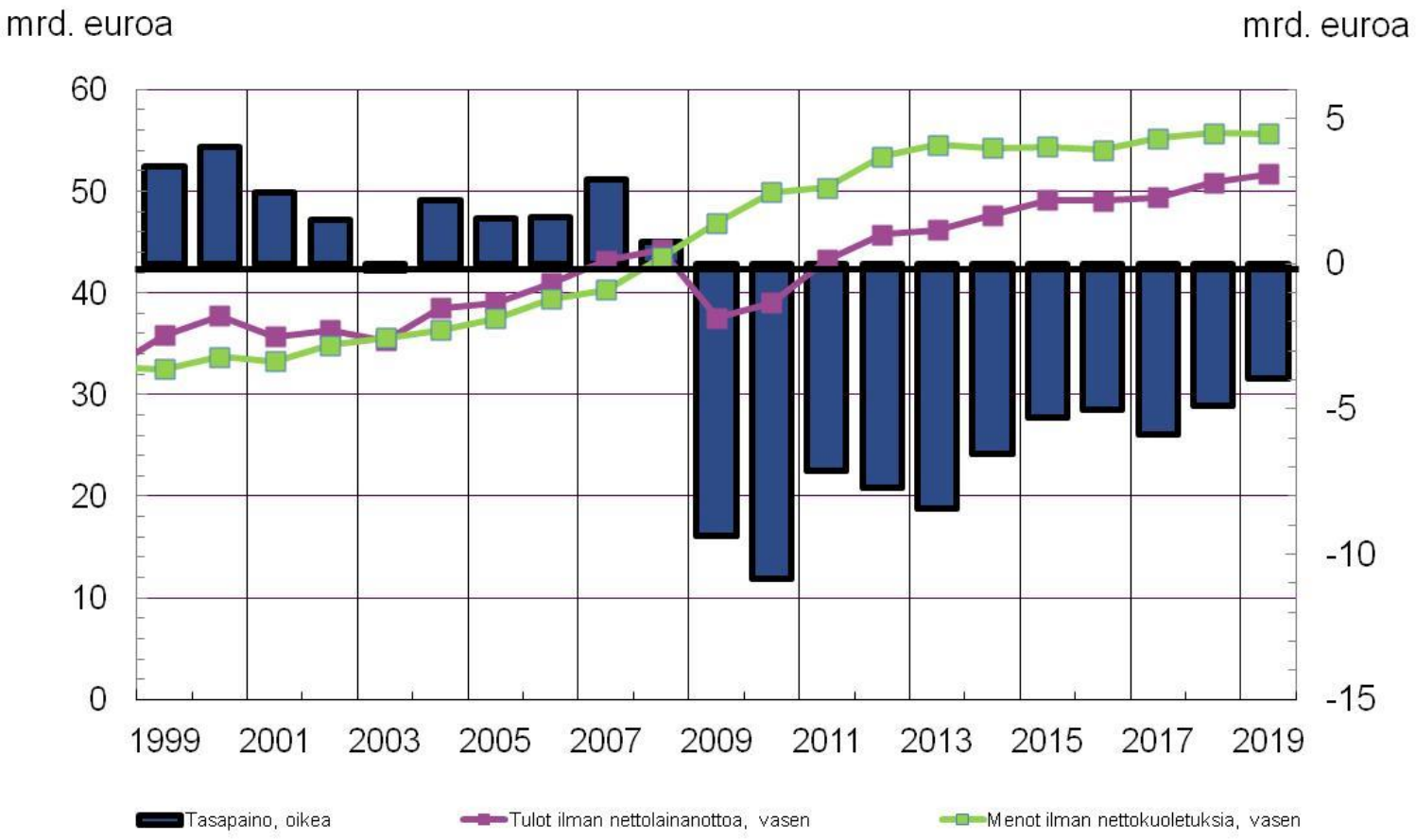

Valtionvelka nousee noin 120 mrd. euroon vuonna 2019

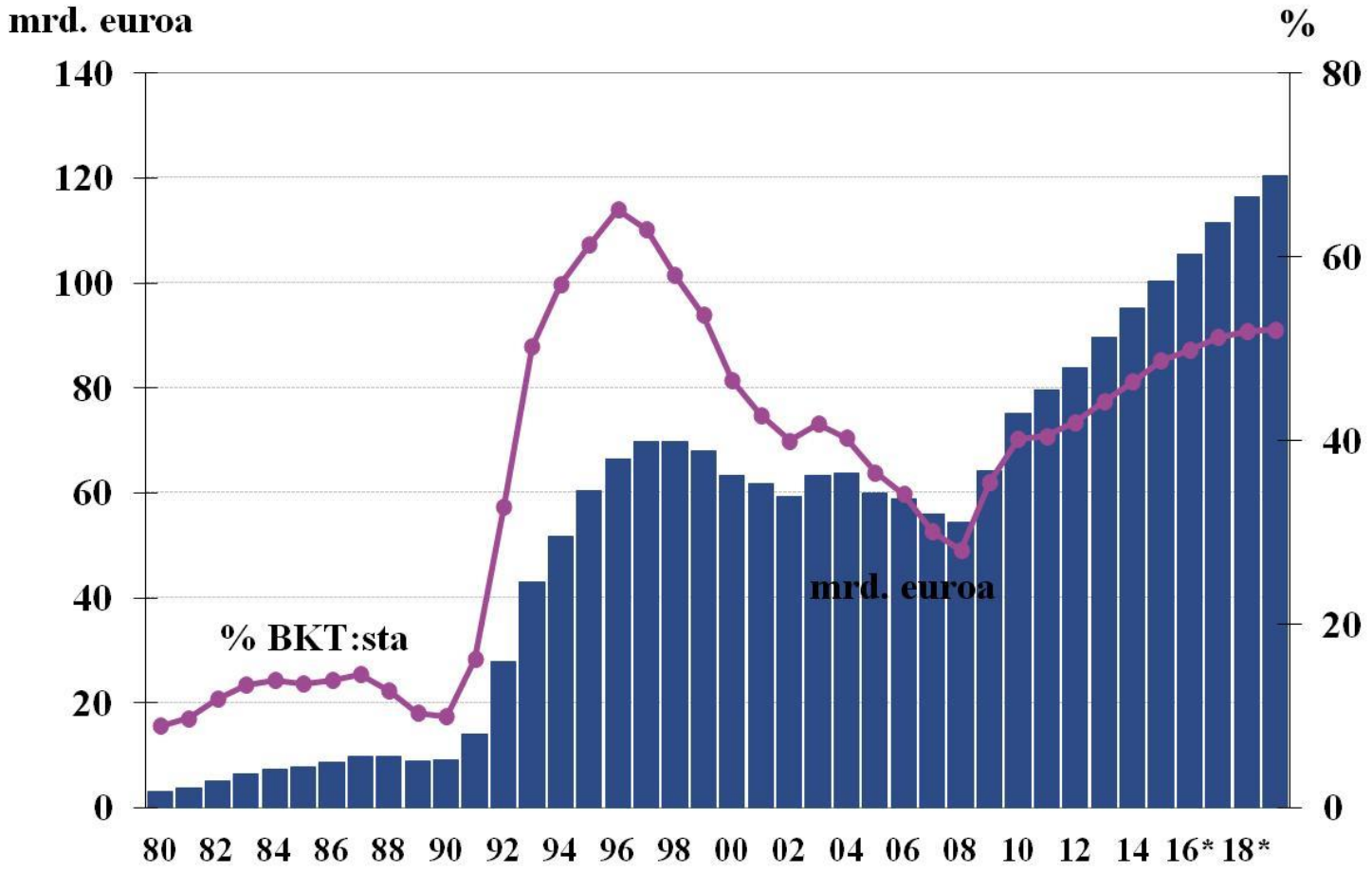

Valtiontalouden sopeutus 2016−2019

- Säästötoimien ja pysyvien menolisäysten nettosumma 0,7 mrd. euroa v. 2016 ja nousee 2,6 mrd. euroon v. 2019.
- Suurimpia säästöjä v. 2016:
  - Indeksikorotukset (-70 milj. euroa)
  - Kehitysyhteistyö (-200 milj. euroa)
  - Opetus (-150 milj. euroa)
  - Elinkeinoelämän tuet (-80 milj. euroa)
  - Hallinto- ja ICT-menot (-50 milj. euroa)
- Pysyviä menolisäyksiä v. 2016 tasossa:
  - Sisäinen turvallisuus (+50 milj. euroa)
  - Puolustusvoimat (+50 milj. euroa)

Panostukset kärkihankkeisiin 2016—2018

- Hallituksen kärkihankkeisiin ja korjausvelan pienentämiseen osoitetaan yhteensä 1,6 mrd. euroa vuosina 2016—2018.
- Työllisyyteen ja kilpailukykyyn 170 milj. euroa, osaamiseen ja koulutukseen 300 milj. euroa, terveyteen ja hyvinvointiin 130 milj. euroa, biotalouteen ja puhtaisiin ratkaisuihin 300 milj. euroa sekä digitalisaatioon ja toimintatapojen muutokseen 100 milj. euroa.
- Lisäksi korjausvelan pienentämiseen ehdotetaan 0,6 mrd. euroa.
- Panostukset lisäävät budjettitalouden menoja 323 milj. euroa v. 2016, 638 milj. euroa v. 2017 ja 638 milj. euroa v. 2018.
- Kärkihankkeet rahoitetaan pääosin osinkotuloilla ja valtion osakeomistusten myynnillä. Rahoituksesta 330 milj. euroa katetaan kehyksissä olleen Pisara-radan rahoituksen purkamisella.

Budjettimenojen muutos suhteessa ed. kehykseen

- TAE2016 loppusumma 54,1 mrd. euroa; kehyskaudella menot n. 54,1–54,8 mrd. euroa
- Menoissa on huomioitu hallitusohjelman liitteen 6 toimien ja kärkihankepanostusten ohella seuraavia asioita verrattuna kevään 2015 tekniseen kehykseen:
  - Turvapaikanhakijamäärän oletuksena 15 000 hakijaa / vuosi
    - OM, SM, TEM momenteille budjetoitu lisämenoja 2016–2019: 150 / 208 / 281 / 317m€, jonka lisäksi kehysvaraus maahanmuuttomenoihin 150m€ vuosina 2017 ja 2018
  - Varautuminen alushankintoihin 260m€ 2019
  - Suomen pankin sijoitustuottoja ei enää siirretä Kreikan hyväksi: -21/-16/-13/-10m€
  - OKM kupon vos-säästöjen muuttaminen pysyviksi -10m€ / vuosi
  - Pisaran rahoituksen poistaminen kehyksestä
  - Päästökaupan kompensaatiomekanismin kehysvaraus 2017–2019: 43,5 / 59,5 / 70,5m€
  - Työttömyysvakuutusmaksun korotus -47m€ 2016
  - Ennusteesta aiheutuvat suhdanneluonteisten menojen muutos (asumistuki, työttömyysturva, toimeentulotuki) 2016–2019: +23 / -91 / +147 / +199m€
    - Suurimmat korotukset asumistukimenoissa ja ansiosidonnaisessa työttömyysturvassa
    - Toimeentulotukimenot itse asiassa alenevat (STM korjannut tarvearviossa keväällä ollutta virhettä)
  - Valtionvelan korkomenoarvio noussut 2017–2019: 47 / 140 / 280m€

Valtiontalouden kehys ja kehysmenettely

- Hallitus on sitoutunut valtiontalouden menokehysmenettelyyn (hallitusohjelman liite 5)
- Osana ensimmäistä julkisen talouden suunnitelmaa sitova vaalikauden kehystaso vuosille 2016–2019 (vuoden 2016 hintatasossa) on asetettu.
- Kehystaso on asetettu JTS-prosessissa siten, että se tukee finanssipoliittisten tavoitteiden (alijäämä, velka) toteutumista.
- Kehysmenot ovat hallitusohjelman liitteen 6 toteuman mukaan v. 2019 n. 1,3 mrd. euroa pienemmät kuin keväällä 2015 laaditussa teknisessä kehyksessä.
- Vuotuinen lisäbudjettivaraus on 300 milj. euroa.